

Юринець Ю. Л., д.ю.н., професор,

Юридичний факультет,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Кудра І.А., студентка Юридичний факультет,

Національний авіаційний університет, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАЦІЇ ПРИ ВИРІШЕНІ СПОРІВ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Нові реалії сьогодення та реформування національного законодавства у сфері управління, вимагають застосування нових підходів для ефективного регулювання вирішення спорів і конфліктів у різних сферах суспільного життя. Необхідним елементом сучасних правових систем, який свідчить про розвиток демократичних інститутів в державі є застосування альтернативних способів вирішення спорів, щільне місце серед яких посідає медіація. Традиційною сферою застосування цього інституту є цивільно-правові відносини між юридично рівними суб'єктами. Дискусійним залишається питання можливості застосування медіації у адміністративних справах при врегулюванні управлінських спорів фізичних та юридичних осіб із органами публічної влади в умовах нерівності правового статусу суб'єктів.

Публічно-правові спори, які вирішуються в порядку адміністративного судочинства, часто називають немедіабельними, тобто такими, які не можуть бути вирішені шляхом застосування медіації. Насамперед, це зумовлено особливостями суб'єктного складу адміністративно-процесуальних правовідносин, а саме, тим фактом, що однією зі сторін завжди виступає орган публічної адміністрації. Це не означає, що медіація не може бути застосована при вирішенні спорів.

Сьогодні система медіації в Україні, на відміну від інших Європейських країн, законодавчо неврегульована, що значно знижує ефективність її поширення в нашій країні. Так, наприклад, немає чіткого механізму підготовки і сертифікації медіаторів, що є наслідком виникнення в українському медіаційному просторі багатьох суб'єктів, які позиціонують

себе як професійні медіатори, але, на жаль, не мають відповідного фаху, який дозволить провести медіацію на належному професійному рівні. Все це потребує правового врегулювання на законодавчому рівні. У випадку України більш прийнятним виглядає останній підхід [1].

Медіація може виступати як діяльність окремих працівників судової гілки влади (це може бути суддя чи інший співробітник суду, що спеціалізуються на медіації). Така діяльність не потребує додаткового фінансування і не суперечить положенням Закону України «Про судоустрій і статус суддів», де сказано, що: «судді не можуть обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу крім наукової, викладацької та творчої», оскільки здійснюється у робочий час і без мети отримання прибутку.

Поширення медіативних процедур свідчать про зміну сутності і ролі управління в функціонуванні соціальних систем. Феномен медіації органічно вбудовується в модель управління «good governance» в руслі широкого розповсюдження діяльності неурядових організацій та таких його рис як: орієнтація на консенсус (consensus orientation), ефективність і результативність (effectiveness and efficiency). Запровадження інституту медіації розвантажить суди від справ, які можна вирішити силами учасників спору, зекономить не тільки їх, але й бюджетні кошти, які сьогодні витрачаються на забезпечення діяльності судів, поліпшить взаємовідносин між органами публічної адміністрації та приватним сектором, сприятиме правовому вихованню та підвищенню правової культури населення, і, в кінцевому рахунку, створить підґрунтя для стабілізації правопорядку в українському суспільстві [2, с.108].

Не дивлячись на законодавчу невизначеність даний напрямок діяльності починає реалізовуватися у вирішенні конфліктів в публічному управлінні. Так, наприклад, в Одесі з'явилося більше можливостей врегулювати спір у позасудовому порядку – в Одеському апеляційному господарському суді було відкрито кабінет медіації. Там відвідувачі зможуть безкоштовно

отримати інформацію про процедуру медіації; проконсультуватися щодо можливості вирішення наявного спору за допомогою медіації; взяти участь у процедурі медіації. Вказаний інститут є формою альтернативного способу вирішення спору, направлений на сприяння оперативному, об'єктивному та компетентному вирішенню спорів на засадах примирення сторін конфлікту. Планується, що протягом 2019 року в рамках програми "Нове правосуддя" по всій Україні будуть проводитися тренінги для адвокатів та суддів. Окремо будуть проводитись тренінги для суддів пілотних судів. Саме тому судді повинні знати, як запропонувати медіацію учасникам процесу, на якій стадії процесу та в який спосіб. Вищезазначений проект буде також реалізовуватися й в інших регіонах України [3, с. 23].

Таким чином, можемо спостерігати невідворотні процеси в зміні процедур та технологій профілактики та вирішення конфліктів у взаємодії органів влади і громадськості. Стратегічне прагнення до трансформаційних процесів, які мають відбутися у суспільстві задля незмінного євроінтеграційного напрямку мають призвести до ефективного використання системи медіації, а також поширенню в суспільстві культури мирного вирішення спорів, що значно наблизить країну до Європейської спільноти.

Література:

1. Лиско А. Проблеми впровадження та проведення медіації в адміністративному судочинстві України. URL: www.gromada.lviv.ua/analytic/587.
2. Юхтенко Л. Досудове врегулювання спору шляхом проведення переговорів за допомогою судді в адміністративному судочинстві: сутність та проблеми запровадження. Юрид. вісн. 2013. № 3. С. 106–112.
3. Бородін Є. Можливості застосування медіації в діалозі органів місцевого самоврядування з громадою. Науково-практичне забезпечення розвитку та співробітництва об'єднаних територіальних громад : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Дніпро, 24 жовт. – 24 лист. 2016 р. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. С. 32–34.